

INVENTÁŘE A KATALOGY
STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU ROKYCANY

ARCHIV OBCE VOLDUCHY

1845 - 1943

Inventář

Zpracoval: Petros Cironis, prom. hist.

Čís. evidenční karty: 93
Evidenční číslo pomůcky: 131

ROKYCANY 2004

Obsah

Vývoj původce fondu	3
Obyvatelstvo	4
Přehled starostů 1850-1919	6
Volby v období 1919-1938	7
Kronikáři obce	9
Spolky a organizace v obci	10
II. Vývoj a dějiny fondu	11
III. Archivní charakteristika fondu	12
IV. Rozbor obsahu fondu	12
V. Záznam o uspořádání fondu	13
Seznam použitých pramenů a literatury	14
Zplnomocnění obyvatel Volduch z r. 1850	15
Inventář	16
Základní údaje o fondu	17

I. Vývoj původce fondu

Původcem fondu je výkonný orgán místní samosprávy obce Volduchy, tj. Obecní úřad Volduchy, působící v letech 1850-1945.

Volduchy leží 3,5 km severovýchodně od Rokycan, 399 m n m v údolí po obou stranách Voldušského potoka. Ves Volduchy bývala dle farní pamětní knihy vsí "trhovou" s farním kostelem a klášteřem. Majitelé Volduch ve 13. a 14. století užívali erbu Dobrohostů z Plané. R. 1289 připomíná se z nich Sulislav, r. 1362 Ruthart, patron kostela v blízké Lhotě. R. 1379 Volduchy náležely spolu s Dlouhou Lhotou Bohuslavovi ze Švamberka.

Jedním z významných výdobytků revolučních událostí roku 1848 v habsburské monarchii byla i rozsáhlá správní reforma, která od základu změnila správu říše. Na základě říšského zákona ze dne 7. září 1849 byly zrušeny patrimoniální úřady, které byly nově nahrazeny konstituovanými obcemi. Součástí těchto rozsáhlých reforem bylo i zřízení okresních (podkrajských) úřadů, spravujících tzv. politické okresy, a soudní správa zřízením okresních soudů. Tím byla od základů odbourána stará a již nevyhovující patrimoniální správa, v níž správní i soudní pravomoc vykonávala vrchnost.

Jedním ze 79 nově zřízených okresních hejtmanství v král. Českém v r. 1850, byl i Podkrajský (Okresní) úřad v Rokycanech. Původně byl úřední název „Podkrajský úřad v Rokycanech“ (něm. Bezirkshauptmantschaft“), ale brzy na to se oficiálně používal název „Okresní hejtmanství v Rokycanech“ („Bezirkshauptmantschaft in Rokycan“). Obvod rokycanského okresního úřadu se skládal ze soudních okresů Rokycany a Blovice. V r. 1855 však došlo k dalšímu zásahu do správní organizace země zřízením tzv. smíšených okresních úřadů co soudů, čímž z okresu Rokycany odpadl okres Blovice, kde byl rovněž zřízen smíšený okresní úřad a soud. Tento stav trval do roku 1868, kdy vstoupila v platnost další reorganizace správy, která v první řadě zrušila společnou politickou a soudní správu. V této reformě se původně se počítalo s tím, že v Rokycanech bude zřízen tzv. velký politický okres, ale v konečném znění byl rokycanský okres zrušen a jeho obvod připojen k Okresnímu hejtmanství Plzeň.

Prudký rozmach průmyslu a s tím spojený vzrůst počtu obyvatel okresu i rozvoj politického a národního života v 80. a 90. letech 19. století ovlivnily skutečnost, že v r. 1896 a to k 1. září byla obnovena činnost Okresního hejtmanství Rokycany, tvořeného 93 obcemi dvou obvodů soudních okresů Rokycany a Zbiroh. S aktivací okresního hejtmanství souviselo o předání veškeré nutné agendy, vedené plzeňským a hořovickým okresním hejtmanstvím. Je samozřejmé, že úřední agenda, která vznikla v období 1868-1896 (kromě věcí stavebních) je podnes součástí fondů Okresní hejtmanství Hořovice a Okresní hejtmanství Plzeň. Obdobně tomu je i pro krátké období 1942-1945, kdy rokycanský okres byl připojen k okresu Plzeň-venkov.

Správní organizace z roku 1868 byla převzata po 28. říjnu 1918 i Československou republikou s jednou malou změnou, která se týkala přejmenování Okresního hejtmanství v Rokycanech na okresní správu politickou národního výboru a koncem roku 1918 na okresní správu politickou. V roce 1928 po zrušení okresní samosprávy došlo k další změně v názvu, kdy místo okresní správy politické se užíval název Okresní úřad v Rokycanech. Vládním nařízením č. 185 Sb. ze dne 26. května 1942 o nové úpravě obvodů a sídel okresních úřadů, byl Okresní úřad v Rokycanech zrušen a obce jeho obvodu byly přičleněny v Okresnímu úřadu Plzeň-venkov s účinností od 1. června 1942. K obcím, které byly k 1. červnu 1942 připojeny k okresu Plzeň-venkov, patřila i obec Volduchy. Zemské a okresní národní výbory byly zřízeny, respektive obnoveny na základě vládního nařízení č. 4/1945 Sb., kterým byl realizován košický vládní program (odd. V., odst. 2) z 5. dubna 1945, vycházející z územního stavu k 29. září 1938, tj. před zabráním československého pohraničí fašistickým Německem.

Jednou ze 111 obcí, které v r. 1850 patřily k politickému okresu i Rokycany, byla i katastrální obec Volduchy.

Ve dnech 21.-30. dubna 1850 probíhalo v Podkrajském úřadě v Rokycanech jednání se zvolenými výbory 111 obcí o tom, zda příslušná obec se má stát podle zákona o obecním zřízení obcí samostatnou či bude sloučena s jinou obcí. Obecní výbory, které měly o tom jednat, měly být vybaveny písemným zmocněním od obyvatel své obce. Většina výborů však se dostavila na jednání do Rokycan jen s ústním pověřením a bez písemného zmocnění. Volduchy patřily k jedněm z mála obcí, které své reprezentanty pověřily jednat i písemně, i když pod plnou mocí je podepsáno jen 6 místních obyvatel.

Zmocnění znělo:

„Obec Volduch.

My níže podepsaní sausedé obce Voldušské stvrzujeme následovně naše spolusausedy jakožto výbory, které sme v jednání skrze samostatnou obec Voldušskou vyvolili, by oni při slavném cí. k. komisi za nás všechny jednali o našem snešení asice:

Josefa Bejčka, France Forejta, Václava Jiše, Jana Aubrechta a pak rychtáře obce.

By oni souc s námi srozumění v tom jednání celé plnomocenství jim dáváme. Jakubovi Sedláčkovi, rychtárovi Volduch dne 21. dubna 1850. Matěj Sikora, Jan Tomássek, Matěj Čada, Jan Schucha, Josef Kasspar, Kasspar Jisse.“

Z jejich jednání s komisí vzešlo toto závazné prohlášení:

„Třebas naše obec Volduch mimo 15 měř pozemků žádného jiného obecního jmění nemá, tak sebe předce důvěřujeme, že naše obec za samostatnou pozorována býti může, poněvadž sebe domníváme, že budaucí řízení a všecky s ním spojené výlohy obstarávati v stavu budeme. My nežádáme docela žádné spojení s jinou obcí, a předkládáme pod lit. D obsažené plnomocenství k tomuto vyžádání našich spolu občanů.“¹ Podpisy.

Tento závazný krok se Voldušským vyplatil v porovnání s jinými obcemi, které se osamostatnění zalekly, a pak, když zjistily svou fatální chybu, snažily se ji napravit četnými žádostmi o osamostatnění. K tomu je třeba dodat, že historie každé obce má dva historické mezníky. Je to první písemná zmínka o založení či existenci a druhým nejvýznamnějším historickým okamžikem je datum vyhlášení obce za samostatnou v roce 1850. Radě katastrálních – i významných obcí – se totiž nerozvázným rozhodnutím v roce 1850 připojit se k jiné obci, v pozdější době nepodařilo vůbec se vymanit z tohoto nového „vazalství“ a jejich další rozvoj tak byl silně zbrzděn, že se z toho po dlouhá léta těžce vzpamatovávaly.

Prvním obecním starostou byl dne 7. srpna 1850 zvolen Josef Bejček z čp. 67 a radními Václav Gottfried z čp. 80 a Šimon Aubrecht z čp. 87.

Obyvatelstvo

Volduchy ležící blízko průmyslových Rokycan patřily k obcím s vyspělou dělnickou třídou. Již v r. 1893 byl zde založen dělnický spolek s názvem "Volný duch". Sociální demokratická strana byla již od 90. let minulého století vedoucí stranou v obci. V obecním zastupitelstvu měla silnou většinu v čele se svým starostou. V letech 1886-1894 byl starostou obce Fr. Veverka. Dlouholetým starostou obce a aktivním členem obecního zastupitelstva byl Matěj Aubrecht, zvolený v letech 1894-1899, po něm pak byl starostou Václav Maxa, sociální demokrat a po rozkolu strany zakládající člen KSČ ve Volduchách. Jako starosta působil do r. 1917, kdy byl vystřídán Cafourkem. Po něm nastoupil Fr. Jíša, pozdější člen KSČ. Pak funkci starosty převzal Václav Aubrecht za soc.- dem. většinu. Býval též dlouhou dobu předsedou velmi aktivní skupiny Západočeských domkářů a maloročníků, která byla úplně pod vlivem sociálně demokratické strany. Skupina Západočeských maloročníků a domkářů čítala přes 60 členů.

¹ Okresní úřad Rokycany, kart. 7. Plnou moc i zápis, vzešlý z jednání před okresní komisí, cituji pro zajímavost doslovně a v původní gramatické podobě i podpisy voldušských občanů. Je příznačné, že se všemi obcemi okresu Rokycany jednala komise podkrajského úřadu v Rokycanech výhradně česky; neboť obyvatelstvo okresu bylo výhradně české, zatímco s řadou obcí nynějšího okresu Plzeň-jih byla písemná i ústní jednání vedena německy.

Obyvatelstvo Volduch bylo zaměstnáno většinou v průmyslu (v Rokycanech a okolních průmyslových závodech) a částečně v zemědělství. Volduchy patřily v politickém okrese rokycanském mezi deset největších obcí. V roce 1895 bylo v obci 16 živností (7 hostinců a výčepníků, 2 obchody smíšeným zbožím, 2 kupci, 2 řezníci, 2 hokynáři, 2 pekaři, 1 krejčí, 3 obuvníci, 2 truhláři, 2 kováři, 1 tesař, 1 cihlář, 1 mlynář, 1 bednář, 1 tesař, 1 obchod s dobyt看em a 1 obchod s „psacím náčiním“.²

Statistika obyvatel 1843-1930

Rok	Domů	Obyvatel
1843	140	1.083
1850		1249
1869	92 ³	1394
1880	209	1408
1890	210	1400
1896	210	1526 (dle kroniky)
1900	205	1447
1910	206	1450
1915 (k 6.8.)		1525 (dle aprovizační knihy)
1921	210	1377
1930	259	1478

V r. 1921 bylo z 1377 obyvatel 806 náboženství katolického, 4 jiné a 567 bez vyznání; 679 mužů a 698 žen; 1375 osob české národnosti a 2 německé. R. 1930 bylo ze 1478 obyvatel 651 náboženství katolického, 12 evangelického, 14 československého, 4 izraelského a 794 bez vyznání; 1469 české národnosti, 1 Němec a 8 cizozemců. V r. 1921 měly Volduchy 196 domů, osada Díly 6 domů a hájovna Habr 8 domů.

Děti z Volduch chodívaly před r. 1791 do školy osecké. V tomto roce pak Vít Kučera, osecký školní pomocník, se usadil ve Volduchách a začal vyučovat podomácku ve čtení. Ročně dostával 72 zl. a od 49 sedláků po dvou čtvrtcích obilí. V r. 1793 byla pak zřízena v místě škola z polu dřevěná, která však r. 1817 vyhořela. Až roku 1821 byla vystavěna na "císařské vydání" nová zděná škola čtyřtřídní.

Farností náležely Volduchy k Oseku, četnictvem a poštou k Rokycanům, nejbližší železniční zastávka je ve Svojkovicích.

Volduchy náležely k velkým obcím co do počtu obyvatel i svou rozlohou (v r. 1910 měly 1261 ha), v místě byl i mlýn.

² Kronika obce 1914-1923, str. 107, AO Volduchy, SOkA Rokycany

³ Počet domů dle Retrospektivního lexikonu ČSR se zdá být v porovnání s udaji předchozích let značně nízký.

Přehled starostů a radních v období 1850-1919

Posledním volduškým rychtářem, jehož funkce skončila zač. r. 1850, byl Jakub Sedláček.

Rok	Starosta	Radní
1850-1854	Josef Bejček	Václav Gottfried, Šimon Aubrecht
1854.1861	Václav Gottferied	
1854.1862		
Při volbách dne 21. ledna 1861 byli zvoleni:		
1861-1864	Jan Aubrecht	Josef Tomášek, František Zajíc
Při volbách dne 6. srpna 1864 byli zvoleni:		
1864-1867	František Jíša	Václav Gottfried, Václav Čada
1867-1870	Jan Aubrecht	Václav Čada, Jan Tomášek, Tomáš Aubrecht
1870-1873	Frant. Jíša	Frant. Veverka, Václav Čada
Při volbách konaných dne 3.12.1873 byl starostou zvoleni Josef Hošek, který však funkci starosty odmítl přijmout, proto musel zaplatit pokutu 100 zl.		
Volby se opakovaly dne 17.12.1873, při nichž byli zvoleni:		
1873-1876	Frant. Smítka čp. 87	Jíša Václav, Josef Červený
1876-1878	Kašpar Bejček	Fr. Smítka, Josef Vraštil
V srpnu r. 1878 zemřel starosta K. Bejček a funkci starosty převzal I. radní Fr. Smítka.		
1880-1883	Fr. Smítka	Jan Šůcha, Václav Gottfried
Při volbách 12.3.1883 byli zvoleni:		
1883-1887	František Veverka čp. 16;	Jos. Červený čp. 15, Frant. Černý čp. 90
1887-1890	Fr. Veverka	Jos. Zikmund, Jan Polka
1890-1894	Fr. Veverka	Matěj Bohuslav, Frant. Forejt
Při volbách konaných dne 1.11.1894 byli zvoleni:		
Matěj Aubrecht čp. 20 (zemřel 27.12.1898)		Matěj Bohuslav, Jan Aubrecht
1898-1899	Václav Maksa	Václav Budín, Fr. Kermes, Fr. Aubrecht
Při volbách konaných 1.2.1899 byli zvoleni:		
1899-1907	Václav Maksa	Václav Budín, Fr. Černý
Od 1.12.1907- 1912	Frant. Cafourek	
29.4.1912-1919	František Jíša	

Na počátku 20. stol. měl obecní úřad 3 razítka a jednu krabici (schránku) k nim, 1 znak pro polního hlídače, v kanceláři byla jedna skříň z měkkého dřeva, 1 „fach“ na úřední spisy, 1 police na obecní knihy, 18 ks „židlic“, 1 stůl, jednu obecní mapu s protokolem, a úřední knihy. Bohužel dochovaný list s obecním inventářem neuvádí seznam knih z úřední agendy obce, ani jiné spisy.⁴

⁴ Inventář obecního jmění movitého i nemovitého obce Volduchy, AO Volduchy, záležitosti finanční a hospodářské

Volby do Národního výboru v r. 1918

Po vyhlášení československé samostatnosti 28. října 1918 byl ustaven Národní výbor ve Volduchách, do něhož byli zvoleni:

Za sociální demokracii: Václav Aubrecht (čp. 120), Václav Aubrecht (čp. 110)

Za Maloroľnickou stranu středostavovskou: Martin Bouše a Fr. Neckář

Za stranu agrární: Václav Budín a Josef Hošek

Předsedou národního výboru byl zvolen Josef Hošek, jednatelem Václav Aubrecht (čp. 120)

V téže době byla vytvořena i místní hospodářská rada, kopírující ustavenou Okresní hospodářskou radu v Rokycanech, která působila vedle aprovizační (zásobovací) komise a která se měla podílet při kontrole a zásobování obyvatel zejména potravinami.

Z činnosti Národního výboru zřejmě nevzešly žádné písemnosti, neboť brzy zanikl.

Volby do obecního zastupitelstva 1919

Na základě zákona č. 76/Sb. ze dne 31. ledna 1919, o volebním řádu a instrukcí MV č. 6377 ze dne 25. února 1919 se konaly v obci dne 15. června 1919 volby, při nichž byl starostou zvolen Václav Aubrecht za sociálně demokratickou stranu (z čp. 120 později 119).⁵

Počet členů obecního zastupitelstva stanovil § 9., který vycházel z celkového počtu obyvatel v obcích.

U obcí do	200 obyvatel se volilo	9 členů
	500	12
	1.000	15
	1.500	18
	2.000	24
	5.000	30
	20.000	36 atd.

Volduchy volily 18 poslanců do obecního zastupitelstva.

Volby v r. 1923

15. září 1923 se konaly ve Volduchách volby do 18členného obecního zastupitelstva, při nichž bylo odevzdáno 780 hlasovacích lístků. Jednotlivé politické strany získaly:

KSČ	192	4 mandáty
Sociální demokracie	366	9 mandátů
Agrárníci	212	5 mandátů

Do obecního zastupitelstva byli zvoleni:

za KSČ: Vojtěch Benetka, František Hošek, Frant. Jíša a Václav Sýkora

za soc. dem.: Václav Aubrecht (čp. 109), Fr. Hucl, Bohumil Pokorný, Fr. Zajíc, Jan Salát, Adolf Zelenka, Alois Válek, Václav Aubrecht (čp. 110) a Fr. Šůcha

za stranu agrární: Ferdinand Veverka, Fr. Neckář, Václav Bejček, Václav Cajthaml a Fr. Forejt.

Starostou byl zvolen Václav Aubrecht (čp. 109), I náměstkem Jan Salát.

Členy rady byli zvoleni: Fr. Hucl, Fr. Neckář, Ferd. Veverka a Fr. Hošek.

Volby v r. 1927

Dne 16. října 1927 se konaly ve Volduchách volby do 18členného obecního zastupitelstva za účasti 4 politických stran

⁵

KSČ získala	165 hlasů	4 mandáty
Soc. dem. strana	363	8 mandátů
Republikánská strana	201	5 mandátů
Živnostensko obchodnická strana	47	1 mandát
Neplatných hlasů:	9	

Do obecního zastupitelstva byli zvoleni:

Za KSČ: Fr. Jíša, Jos. Trykar, Fr. Hošek a Václav Sýkora

Za soc. dem.: Fr. Hucl, Jos. Nosek, Václav Aubrecht (110), Václav Aubrecht (109), Fr. Zajíc, Boh. Pokorný, Adolf Zelenka, Václav Kódl

Za Republikánskou stranu: Fr. Neckář, Fr. Forejt, Ferd. Veverka, Václav Cajthaml a Jan Aubrecht.

Za Živnostenskou stranu: Fr. Turek

Dne 1.11.1927 byl zvolen starostou Václav Aubrecht (čp. 110) za soc. dem., náměstkem Ferd. Veverka (agrárník)

Členy rady: Fr. Hošek, Jos. Nosek, Fr. Zajíc, Fr. Forejt

Předchozí starosta Václav Aubrecht - stejného jména, který předtím vládl 2 volební období, pocházel z čp. 109.

22.11.1927 byli zvoleni i předsedové a členové komisí finanční, stavební, hospodářské, chudinské a trestního senátu obce.

Volby v r. 1931

Dne 27. září se konaly obecní volby. Do 18členného obecního zastupitelstva Volduch kandidovalo 6 politických stran, pro něž bylo dáno 838 platných hlasů (9 hlasů neplatných). Jednotlivé politické strany získaly:

Sociální demokraté	421 hlasů a 10 mandátů
Čsl. nár. socialistická strana	40 hlasů -
KSČ	147 hlasů a 3 mandáty
Čsl. Živnost. obchodnická strana	47 hlasů a 1 mandát
Čsl. strana lidová	24 hlasů -
Republikánská strana	159 hlasů a 4 mandáty

Při ustavující schůzi byl zvolen starostou dosavadní starosta Václav Aubrecht (čp. 110), I. náměstkem Josef Nosek (soc. dem.).

Do obecní rady byli zvoleni: Jan Salát (soc. dem.), Ferdinand Veverka a Fr. Forejt (za stranu republikánskou), a Fr. Jíša (KSČ). Zvoleni byli rovněž předsedové a členové obecních komisí finanční, stavební, hospodářské, chudinské, zdravotní a trestního senátu.

Volby v roce 1938

Při obecních volbách v r. 1938 bylo zapsáno do voličských seznamů 923 oprávněných voličů, z nichž volilo 848; platných hlasů bylo 846. Kandidovalo 6 politických stran, které získaly:

Čsl. strana národně socialistická	69 hlasů a 1 mandát
Čsl. živnost. obchod. strana	50 hlasů a 1 mandát
Republikánská strana zemědělského...	163 hlasů a 4 mandáty
Čsl. soci. Dem. strana	482 hlasů a 11 mandátů
KSČ	46 hlasů a 1 mandát
Národní sjednocení	36 hlasů
Neplatných hlasů:	2

Do obecního zastupitelstva byli zvoleni:

Za Čsl. stranu živnostensko-obchodnickou Alois Budín
 Za Republikánskou stranu a Domovinu: Václav Černý, Václav Cajthaml, Fr. Forejt a Stanislav Broj

Za sociální demokracii:

Václav Aubrecht (čp. 110), Josef Nosek, Fr. Hucl, Jan Salát, Adolf Zelenka, Anna Sýkorová, Josef Černý, Václav hejl, Fr. Kodl, Fr. Trkovský a Václav Aubrecht (čp. 24)

Za KSČ: Alois Jiša

Poměrně velká neúčast ve volbách byla způsobena mimořádným vojenským cvičením svolaným 21.5.1938, jehož se zúčastnilo 34 osob, dále vystěhovalectví a úmrtí.

Proti volbám podala jedna politická strana protest u Okresního úřadu v Rokycanech, proto se volba starosty a členů rady zdržela do 4.12.1938, kdy na ustavující schůzi byl starostou jednomyslně 18 hlasy zvolen Václav Aubrecht (čp. 110), I. náměstkem Josef Nosek, členy rady: Fr. Kodl, Josef Hošek. V. Červený a Fr. Forejt.

V prosinci r. 1938 si vynutily napjaté politické poměry sloučení všech politických proudů v zemi do dvou politických stran vytvořením „Strany národní jednoty“ a „Strany národní práce“. Ve Volduchách byla ustavena dne 4.12.1938 místní organizace „Strany národní práce“. Do „Strany národní práce“ vstoupili členové býv. sociálně demokratické strany, národně socialistické a komunistické strany. Obdobně byla založena i místní organizace „Strany národní jednoty“. Tyto politické strany se pak sloučily do „Národního souručenství“, které působilo po celou dobu fašistické okupace.

Dne 27.12.1938 byla rozpuštěna KSČ.

Po zabrání československého pohraničí se přistěhovalo do konce roku 1938 do obce 19 rodin s 55 rodinnými příslušníky, (většinou šlo o přímé příslušníky nebo o rodinné příslušníky).

Majetek obce v roce 1938 tvořily:

1.14 ha luk

2.95 ha pastvin

obecní dům čp. 92

chudobinec čp. 188

obecní kovárna čp. 128

obecní škola čp. 121⁶

Několikeré pokusy o koupi lesů z parcelace velkostatku Zbiroh ztroskotaly na nedostatku finančních prostředků a na příp. přílišném zadlužení.

Kronikáři obce

30. ledna 1920 byl vydán zákon č. 80 o pamětních knihách. 9. června 1921 vydáno prováděcí nařízení vlády č. 211 o pamětních knihách obecních. Na základě těchto právních norem byla 20. srpna 1921 provedena obecním zastupitelstvem volba letopisecké komise a to Václav Budín, rolník, Fr. Budín, slévač, a František Zajíc, skladník dělnického konsumu. Předsedou komise byl zvolen starosta obce Václav Aubrecht. Kronikářem byl jmenován řídicí učitel **Čeněk Knittl**.

Začátkem roku 1927 zavedl týdeník Žďár rubriku „Z mošničky starého kronikáře“, kterou redigoval voldušský kronikář a řídicí učitel Čeněk Knittl. (II 51)

Dne 21.5.1928 přesídlil do Rokycan býv. řídicí učitel a velmi plodný kronikář Volduch Čeněk Knittl, který v obci zastával i funkci knihovníka.

Po něm byl kronikářem zvolen 20. září 1928 slévač **František Hucl**, který změnil styl zápisů do kroniky. Předchozí kronikář sice velmi stručně a chronologicky zaznamenával mnohé detaily, často jen v heslech; jeho nástupce zavedl poněkud jinou metodu s hlavním zaměřením

⁶

na důležité události, které dle povahy rozvádí. Rovněž zavedl po stranách listů identifikační hesla k jednotlivým rubrikám.

Pro zaneprázdnění však kronikář Fr. Hucl nedopsal zápisy za léta 1935, 1936 a 1937.

V roce 1938 byl obecním zastupitelstvem jmenován nový kronikář **Tomáš Moravec**, vyučením obuvník ze sousední obce Osek, který se přiženil do Volduch, který však doplnil jen pohnuté události roku 1938. V roce 1941 byly obecní kroniky na příkaz okupačních úřadů staženy a uloženy v Zemském archivu v Praze. V roce 1946 byly pak vráceny zpět obcím, v nichž kronikáři pokračovali v zápisech. Po květnových volbách v r. 1946 byl jmenován kronikářem absolvent Přírodovědecké fakulty v Praze a profesor státního gymnasia v Berouně Václav Belšán, který dle vzpomínek a zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva rekonstruoval stručně události z let 1939-1945.

Pomník padlým

Dne 2.6.1922 byla slavnostně odhalen pomník 45 padlým vojákům z Volduch, kteří sloužili v řadách rakousko-uherské armády v letech 1914-1918 a kteří padli na frontách. Pomník stojí v blízkosti školy.

Elektrifikace obce

Po mnohaletých jednáních byl v polovině února 1928 zavedena elektřina i do Volduch. K tomu bylo 21.3.1927 v obci založeno „Družstvo pro rozvod elektrické energie“. Celkový náklad včetně domovních a vnitřních přípojek činil 274.634, 90 Kč, z čehož bylo kryto 82 000 Kč státní subvencí, 27 000 subvencí od okresu a 10 000 Kč vložila obec. Další úhrada byla kryta z vyměřených poplatků od každého domovního čísla v částce 160 Kč, z 1 instalované žárovky 30 Kč, z 1 ha půdy 20 Kč, z 1 motorové koňské síly 50 Kč atd.

Kino

Dne 10.3.1928 bylo v obci zavedeno promítání filmů v Dělnickém domě, jehož majitelkou byla DTJ Volduchy – promítalo se 2x týdně vždy odpoledne a večer.

Spolky a organizace v obci

- 1) Organizace živnostensko-obchodnické strany středostavovské ve Volduchách
- 2) Svaz dělnictva stavebního kamenouhelného keramického průmyslu ve Volduchách
- 3) Jednota dělnictva stavebních odborů
- 4) Jednota kovoprůmyslového dělnictva
- 5) Svaz kovodělníků pro Volduchy a okolí 1926
- 6) Sdružení kovoprůmyslového dělnictva
- 7) Sbor dobrovolných hasičů od 26. září 1891
- 8) Sportovní klub Volduchy, 1933
- 9) Lehkoatletický klub "Stadion",
- 10) Dělnický klub cyklistů ve Volduchách 1912
- 11) Tělocvičná jednota "Sokol" od r. 1919
- 12) Dělnická tělocvičná jednota ve Volduchách, 1913
- 13) Jednota proletářské tělovýchovy - FDTJ od 5.6.1922
- 14) Svaz západočeských domkářů a malorolníků
- 15) Malorolnickodomkářské sdružení 1907
- 16) Spolek vojenských vysloužilců pro Volduchy a okolí, 1888
- 17) Dělnický spolek "Pokrok"
- 18) Odbor okresního sdružení dorostu ve Volduchách
- 19) Rodičovské sdružení při obec. škole

- 20) Hospodářský čtenářský spolek, 1885
- 21) Všeobecný občanskodělnický vzděláv. spolek "Volný duch" pro Volduchy a okolí, 1893
- 22) Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu od r. 1907
- 23) Skupina západočeských domkářů a malorolníků, 1908
- 24) Dělnický klub cyklistů pro Volduchy a okolí
- 25) Čsl. svaz Dělnických cyklistů v Č.S.R. – Klub Volduchy
- 26) Komunistická strana Československa
- 27) Čsl. strana sociálně demokratická

II. Vývoj a dějiny fondu

Význam správních reforem, které byly výsledkem revolučního roku 1848, byl pro obec značný. Kromě zjednodušení a demokratizace místní samosprávy byl dán i základ ke vzniku nové úřední agendy obecních úřadů. Vážným nebezpečím však ve spisové agendě obecních úřadů bylo neodborné zacházení s úředními akty a nedocení jejich historického významu.

Bezpečné uchování písemností obecního úřadu bylo však závislé i na jiné okolnosti. K velkým ztrátám například docházelo změnou starosty nebo nedostatkem skladovacích prostorů. Spisovna obecního úřadu byla do vybudování obecního domu obvykle umístěna ve starostově bytě, který též sloužil jako úřadovna.

Zbytky písemností obecního úřadu Volduchy vyskartoval poprvé 20.10.1952 tehdejší okresní archivář Martin Švígler. Do sběru bylo navrženo asi 80 balíků spisů, knih, svazků a jednotlivin z let 1882-1945 (1949), většinou drobné účetní doklady, různé tiskopisy, vyhlášky, věci domovské aj. Bohužel při této skartaci byly navrženy do sběru i písemnosti historické povahy, jako byly: kniha příjmů 1882-1807, voličské seznamy 1919, 1 balík domovské právo, hlavní kniha a pokladní deník 1938-1939 aj. Pro archiv byly vybrány z valné části bezcenné drobné brožury s pokyny a návody a některé písemnosti stavební povahy (stavba 5třídní školy). K další odborné revizi a skartaci došlo 26. ledna 1956 týmž archivářem. Pro archivní depozitář bylo vybráno 35 knih, četné brožury a na 80 spisů z let 1944-1954. Veškeré písemnosti určené do archivní úschovy však do archivu nebyly pro nedostatek skladovacího prostoru svezeny. K jejich svozu do škol až 22. březnu 1960 archivářkou Věrou Čížkovou. Na základě skartačního protokolu bylo převzato a uloženo v archivu 7 knih zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva a rady z let 1886-1939, 16 hlavních knih a pokladních deníků z let 1932-1952, 2 inventáře pozemků a veřejného statku, 18 podacích protokolů, a některé evidenční knihy. Kromě toho bylo převzato přes 80 svazků sbírky zákonů, říšského zákoníku, vládního věstníku apod. Archiv převzal i jeden balík spisů z období 1950-1955 a jeden balík seznamu očko- vaných dětí z let 1923-1949. Zdá se tedy, že již při první skartaci provedené v r. 1952 byla vyřazena do sběru veškerá úřední agenda obecního úřadu Volduchy z let 1928-1944 (celkem 17 balíků spisů), která byla Místním národním výborem ve Volduchách ONV Rokycany 30. srpna 1952. Podle téhož hlášení MNV „materiálu, připraveného ke skartaci je tolik, že takřka zaplní celé auto. Tyto spisy máme připraveny v místnosti MNV, kde zabírají spoustu místa a překáží, takže je potřebujeme co nejdříve odvésti.“

Dne 13. července 1971 byla ředitelem archivu prom. hist. Petroskem Cironisem provedena skartace písemností, vztahujících se k činnosti výhradně národního výboru. Převzato bylo 19 účetních knih z let 1960-1954 a 5 balíků spisů vč. zápisů ze schůzí MNV z let 1957-1960.

Při skartaci provedené 12. května 1976 bylo převzato 9 knih zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva, národního výboru a komisí z let 1939-1967 a 1 svazek obecní kroniky z let (1914) 1930-1949.

Při další skartaci provedené 15.3.1978 byly vyřazeny do sběru drobné účetní doklady MNV a drobných provozoven z let 1966-1970; do archivu bylo převzato 28 hospodářských a finančních knih z let 1966-1970 a 1 balík účetních uzávěrek, rozpočtů, komplexních rozborů apod. z téhož období.

III. Archivní charakteristika fondu

Obec Volduchy patřila v letech 1850-1945 mezi deset největších obcí politického okresu Rokycany a dalo by se předpokládat, že tomu bude odpovídat i značné množství dochovaných písemností, vzniklých z činnosti obecního úřadu a jeho orgánů. Bohužel však tomu tak není. Dochované písemnosti archivu obce tvoří spíše torzo původní úřední agendy. Zřejmě valná část písemností byla zničena ještě před první světovou válkou, další část pak kolem let 1952-1954, jak svědčí i dochované návrhy seznamů aktového materiálu, navrženého do sběru z roku 1952, obsahující veškerý aktový materiál z let 1925-1945 a řadu účetních knih v počtu 34 balíků spisů a dalších 12 balíků hospodářské a finanční agendy. Z období 1928-1944 bylo navrženo ke „skartaci“ přes 7.000 čj. (17 balíků), a ze staršího období na 10.000 spisů (dalších 17 balíků). Soudě podle množství a druhu převzatých písemností lze konstatovat, že všechny tyto spisy byly vyřazeny do sběru. Rovněž oddělení knih vykazuje velké mezery, neboť chybí velké množství evidenčních knih, téměř všechny knihy finanční a hospodářské obce a jejich zařízení). Naštěstí se dochovala kompletní řada zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva a rady z let 1886-1945, knihy zápisů obecních komisí jsou dochovány torzovitě. O značném rozsahu písemností, které ještě byly uloženy v obecním úřadu do r. 1923 svědčí i velmi bohaté výpisy z těchto písemností kronikářem obce, které jsou obsaženy v I. svazku kroniky Volduch.

Fond byl poprvé uspořádán a zinventarizován Petrosem Cironisem v roce 1963 spolu s fondem Místní skupina Svazu západočeských domkářů a maloročníků pro Volduchy a okolí a s fondem Místní školní rada Volduchy. Vzhledem k tomu, že v pozdějších skartacích byly převzaty některé další písemnosti, vzniklé z činnosti obce a samosprávných orgánů Volduch z let 1850-1945, bylo rozhodnuto tento fond znovu zpracovat. Po reinventarizaci byly vyčleněny z fondu Archivu obce Volduchy výše dva přidružené fondy, které budou zpracovány samostatně.

Z fondu byly vyčleněny rovněž 2 knihy místní osvětové komise z let 1924-1949 a vytvořen nový fond.

IV. Rozbor obsahu fondu

Lze tedy konstatovat, že k historii obce jsou nejcennější dochované zápisy obecního zastupitelstva a rady z let 1886-1945, z nichž zápisy zastupitelstva a rady z let 1939-1945 jsou uloženy ve fondu MNV Volduchy (č. inv. 1), protože zápisy přesahovaly do roku 1949. Z evidenčních knih lze upozornit na dochované knihy vydaných domovských listů a pracovních knížek, na sčítací archy z konce roku 1899 a neocenitelným pramenem k historii obce zejména z období 1850-1945 jsou dva svazky obecní kroniky. Dochovaný aktový materiál se většinou skládá ze seznamů odvedenců, téměř plynule dochovaných od 80. let 19. století.

Při zpracování fondu byl použit „Metodický návod pro vyhotovování a vnější úpravu archivních pomůcek v SOA Plzeň“ čj. Sar- 2613/99-61 z 11. října 1999 a „Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce“ čj. AS/1-284/00 z 31. ledna 2000.

Nejcennějšími dochovanými písemnostmi AO Volduchy jsou zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva a rady z let 1886-1945, dva svazky obecní kroniky a evidenční knihy (knihy vydaných domovských listů, kniha zemřelých, sčítání lidu z r. 1900 (1899) apod., které jsou zařazeny do I. kategorie, ostatní spisy lze zařadit do III. kategorie.

Některé knihy zápisů, kronika a některé evidenční knihy vzhledem k tomu, že časový rozsah přesahoval do působnosti MNV, jsou uloženy ve fondu MNV Volduchy (v inventáři archivu obce jsou všechny tyto přesuny vyznačeny).

Fysický stav dochovaných archiválií je dobrý.

Při studiu historie obce od r. 1850 jsou velmi zajímavé i písemnosti Okresního zastupitelstva a Okresního výboru Rokycany z let 1865-1928, zejména záležitosti hospodářské, a písemnosti Okresního úřadu Rokycany z let 1850-1868 a 1896-1942 – zejména pak spolkové agenda (povolování a rušení spolků).

Nynější stav fondu Archiv obce Volduchy

- I. Knihy: č. inv. 1-18 z let 1882-1945
- II. Spisový materiál:
  - a) registraturní pomůcky č. inv. 19-31
  - b) 3 kartony spisů z let 1860-1937

V. Záznam o uspořádání fondu

Fond uspořádal a inventář zpracoval v r. 2004 prom. hist. Petros Cironis

V Rokycanech 30. 5. 2004

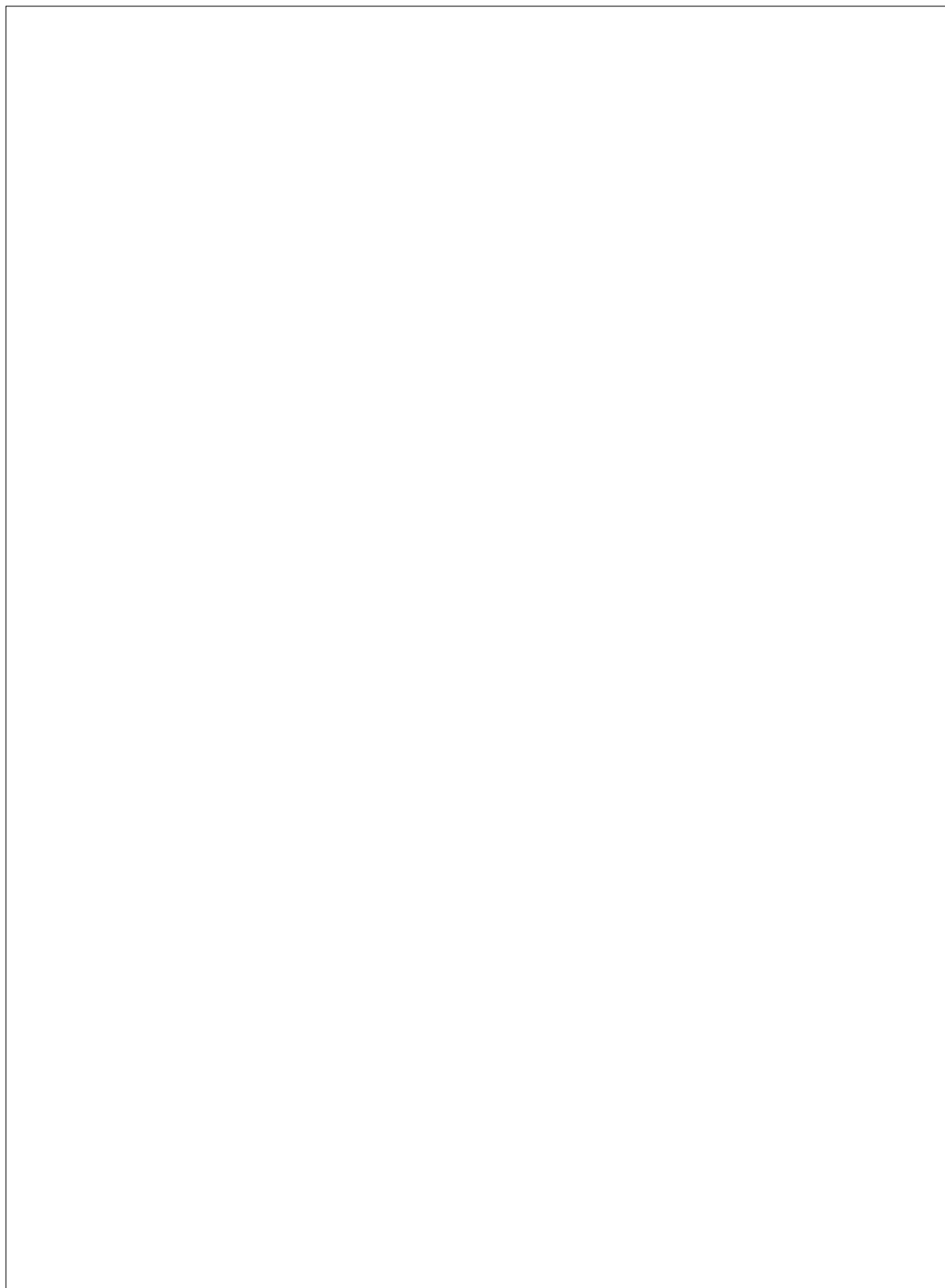
Petros Cironis, prom. hist.

Příloha 1

Seznam použitých pramenů a literatury

- Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva a rady 1886-1938
 Kronika obce I-II, 1914-1945
 Cironis Petr, Vladimíra Týcová: Česl legionáři v Rusku, v Itálii a ve Francii 1914-1919, vyd. Státní okresní archiv Rokycany v r. 2000, 85 str. + fotopříloha
 Cironis Petros: Na demarkační linii, vyd. ONV Rokycany v r. 1990, tisk: Jihočeské tiskárny, Týn nad Vltavou, 64 stran + fotopříloha
 Cironis Petros: První světová válka a Rokycansko. Svědectví kronik. Seznam padlých. vyd. ONV Rokycany, tisk. NADAS Praha 1989, 167 stran
 Palacký František, Místopis král. Českého 1843, Praha 1848
 Kolektiv autorů: Politický a školní okres rokycanský, knihtiskárna Jos. B. Zápotočného v Rokycanech 1898
 Kolektiv: KSČ ve Volduchách, Volduchy 1985
 Kolektiv: Rokycansko v boji proti fašistickým okupantům 1939-1945, vyd. Muzeum Dr. B. Horáka v Rokycanech v r. 1995, 97 stran
 Kolektiv: Volduchy 1289-1989, vyd. MNV Volduchy, tisk Stráž 102 Plzeň, 40 str.
 Retrospektivní lexikon obcí Československé republiky, Praha 1978
 Voldušský občasník 1999-1904
 Zevrubný popis rozdělení království českého, Praha 1854

Příloha 2

*Zplnomocnění voldušských občanů, na jehož základě vyjednával v r. 1850 obecní výbor
v Podkrajském úřadě v Rokycanech ustavení samostatné obce.*

Inventář

Čís. inv.	Obsah	Časový rozsah	Čís. kartonu
-----------	-------	---------------	--------------

I. Knihy

1	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	12.12.1886-9.3.1898	
2	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	25.3.1898-21.9.1909	
3	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	24.10.1909-7.11.1919	
4	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	16.11.1919-7.6.1924	
5	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	28.6.1924-6.1.1928	
	Tamtéž: Zápisy ze schůzí obecní rady	15.6.1924-10.2.1928	
	Tamtéž: Zápisy ze schůzí obecního trestního senátu	1.8.1924-15.10.1927	
	Tamtéž: Zápis z ustavující schůze zdravotní a chudinské komise	14.6.1924	
6	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	15.2.1928-4.12.1938	
	Tamtéž Zápisy ze schůzí obecní rady	1928-1938	
	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (viz MNV Volduchy, č. inv.1)	1.1.1939-15.2.1944	
	Tamtéž: Zápisy ze schůzí obecní rady (viz MNV Volduchy č. inv.1)	5.3.1939-11.12.1944	
7	Kniha zápisů ze schůzí aprovizční komise (Tamtéž seznam osob, majících právo na přiděly potravin, seznamy mléčů obilí)	21.8.1916-1.10.1921	
8	Kniha zápisů hospodářské komise (Tamtéž: Zápisy ze schůzí zdravotní komise)	26.3.1929-29.4.1939 22.8.1929-11.4.1937	
9	Kniha zápisů stavební komise o povolování staveb	1904-1942	
	Tamtéž: Zápisy ze schůzí místní osvětové komise	15.10-1924-28.9.1942	

Evidenční knihy

10	Matrika dětí bez vyznání narozených	1.7.1920-26.1.1942	
	Kniha zemřelých (s uvedením diagnózy úmrtí) (viz MNV, č. inv. ?)	2.1.1882-8.3.1951	
11	Kniha vydaných domovských listů, osob, které nabyly domovské právo v jiné obci a seznam vydaných pracovních knížek	1888-1940	
	Kniha vydaných domovských listů (viz MNV)	1941-1950?	
	Kniha přihlášených vojenských osob (viz MNV)	1923-1949	
12	Sčítání lidu (sčítací archy) k 31.12.1899	1899	
13	Inventář obecního jmění movitého i nemovitého	1903-1921	
14	Inventář obecního jmění	1932-1933	
15	Inventář obecního jmění	1935-1941	

Pamětní knihy a kroniky

16	Kronika obce Volduchy, I. díl	(1850) 1914-1923	
	Kronika obce Volduchy, II. díl (viz MNV Volduchy)	1924-1949	

Čís. inv.	Obsah	Časový rozsah	Čís. kartonu
-----------	-------	---------------	--------------

Knihy finanční

17	Kniha příjmů a vydání obce	1905-1925	
18	Kniha příjmů a vydání chudinského fondu	1905-1925	

Spisový materiál

a) Registraturní pomůcky

19	Podací protokol	1908-1911	
20	Podací protokol	1911-1913	
21	Podací protokol	1913-1918	
22	Podací protokol	1918-1923	
23	Podací protokol	1923-1925	
24	Podací protokol	1926-1927	
25	Podací protokol	1927-1929	
26	Podací protokol	1929-1932	
27	Podací protokol	1932-1935	
28	Podací protokol	1935-1937	
29	Podací protokol	1938-1940	
30	Podací protokol	1940-1942	
31	Podací protokol	1942-1943	
	Podací protokol (viz MNV č. inv.26)	1943-1947	

II b) Spisy

Evidence občanů, domovské listy

32	Záležitosti domovské (žádosti o vydání domovských listů aj.)	1920-1940	1
33	Seznamy domobranecké ročníku	1845-1890	1
34	Seznamy domobranecké (domácích i cizích)	1861-1919	2

Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

35	Polní pých (pasení husí na shrabaném rošti)	1919	3
36	Správa obecního majetku (inventář movitého i nemovitého majetku obce 1 list – koncept z poč.20. stol., rejstřík přidělu půdy obyvatelům Volduch)	1922-1937	3
37	Čeledínské knížky (2)	1869, 1870	3

Stavební a požární záležitosti

38	(Stavba školy ve Volduchách –5 pláneků, stavba silnice Habr-Těškov aj.)	1899-1940	3

Trestní a smírčí pravomoc

39	(Rozvod od stolu a lože,		

Čís. inv. tonu	Obsah	Časový rozsah	Čís. kar-
	dražba dodávky sena pro vojsko)	1913-1930	3
	Péče o chudé, chudinské ústavy		
40	(Měsíční vyplácení chudinských podpor, žádosti o podpory apod.)	1912-1943	3
41	Protokol o předání sirotka Anny Černé do vychování	30. 1. 1911	3
	Církevní záležitosti		
42	(Hřbitovní řád, úmrtní lístky, seznam osob, které vystoupily z církve římsko-katolické)	1893-1943	3
	+Situační nástin 5. 12. 1883 (kart. 3) Opr. 28. 6. 2013. Šinknerová		

Základní údaje o fondu

Název fondu:	Archiv obce Volduchy
Značka fondu:	AO Volduchy
Časový rozsah:	1845 -1943
Počet běžných metrů:	0,82
Počet inv. jednotek:	42
Počet evidenčních jednotek:	34 (18 knih, 13 podacích protokolů, 3 kartony)
Stav ke dni:	30. 5. 2004
Fond uspořádal:	prom. hist. Petros Cironis
Inventář sestavil:	prom. hist. Petros Cironis
Počet stran:	19
Počet exemplářů:	6
Inventář schválil:	Mgr. Hana Hrachová, ředitelka archivu SOAP/07-10/05, 4. 1. 2005

„Elektronická verze AP se může od fyzické AP lišit, mj. rozložením textu na stranách.“

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012 – 2013

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Volduchy
Značka archivního fondu:	AO Volduchy
Časový rozsah části fondu:	1845-1943
Počet inventárních jednotek:	42
Počet evidenčních jednotek:	36 (18 úředních knih, 13 podacích protokolů, 3 kartony, 2 ks jiné – inv. č. 37)
Rozsah části fondu v bm:	0,82
Stav ke dni:	28. 6. 2013
Vypracoval/la:	Markéta Šinknerová